

ENGEL IN DE NACHT

(ANGEL IN THE NIGHT)

Toneelstuk in twee bedrijven gebaseerd op een waar
verhaal

door

JOANNA HALPERT KRAUS

vertaling

Maja Reinderman

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **ENGEL IN DE NACHT - ANGEL IN THE NIGHT** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **JOANNA HALPERT KRAUS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 1995 by JOANNA HALPERT KRAUS

Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **13** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

PERSONEN: *(dubbelrollen mogelijk)*

MARYSIA PAWLINA (maRIESja paaWLIEna) *(heden)* - achter in de 60

MARYSIA PAWLINA *(verleden)* - 18, jonge Poolse vrouw

MANIA (MANja) *(heden)* - midden 60

MANIA *(verleden)* - 14, joodse vluchteling

FREIDZA (FRIEDza) *(heden)* - achter in de 50

FREIDZA *(verleden)* - 8, Golda's dochter

DOMICELA (dommiTSEla) - 48, Pawlina's moeder

GOLDA - 27, joodse vluchteling

MUNDEK (MOENdek) - Golda's baby

HANKA - Golda's voormalige Poolse buurvrouw

HENRYK - Hanka's echtgenoot

TADEUSZ (taDEEoes) - 22, Pawlina's Poolse buurman

BRUNO - 37, Duitse soldaat

ERNST - 23, Duitse Kapitein

OTTO - Duitse officier

LUTHER - Duitse soldaat

KURT - Duitse cipier

WALDO - Duitse cipier

STANISLAUS - 50, Poolse cipier in Duitse gevangenis

TIJD:

De epiloog en proloog vinden plaats in het heden.
Het stuk speelt in de Tweede Wereldoorlog, 1942-1944

PLAATS:

De epiloog en proloog spelen zich af in een buitenwijk van Chicago.
De actie vindt plaats in Zuidoost Polen, vlak bij de stad Zoborow.

ANGEL IN THE NIGHT by JOANNA HALPERT KRAUS

Over de Auteur:

Joanna Halpert Kraus is een auteur met 15 toneelwerken op haar naam, welke vele prijzen hebben gewonnen, al haar toneelwerken zijn gepubliceerd en hebben opvoeringen gehad door de gehele United States, Canada, England and Australia. Haar populairste stuk *The Ice Wolf (New Plays)* komt voor in vele collecties: *New Women's Theatre*, *Dramatic Literature for Children*, *Around the world in 21 Plays*, *Theatre for Young Audiences: 20 Great Plays for Children* en *Women of Courage*. Het is als eerste geproduceerd Off Off Broadway door Equity Library Theatre. *Remember My Name (Samuel French)* was geproduceerd Off Off Broadway door de Jerusalem Group Theatre en won de Eerste Prijs in de Bonderman/IUPUI National Youth Theatre Playwriting Competition. *Mean to Be Free: A Flight North on the Underground Railroad (New Plays)* is ook opgenomen in de Plays Plus series in Britain, edited door Cecily O'Neill (*Collins Educational*). *The Shaggy Dog Murder Trial (Anchorage Press)* verschijnt in Scott Foreman's *Beginnings in Literature: America Reads*. *Angel in the Night (Dramatic Publishing)* was in opdracht van het Honor of Humanity Project onder de regie van het National Louis University in aansluiting met het Avenue of the Righteous en won de 1996 Distinguished Play Award van de American Alliance voor Theatre en Education. Recenter werk van haar is onder andere *Ms. Courageous: Two Women of Science (New Plays)* waarvan een citaat is opgenomen in Scott, Foresman's *Reading: Great*

Expectations; Sunday Gold (Dramatic Publishing) in opdracht van het Raleigh Little Theatre en het North Carolina Museum of History en *For the Glory* met Hobart Brown, (*Kraus House*) in opdracht van het Kinetic Sculpture Race. De anthology *Women of Courage*, edited door Janet E. Rubin (*Dramatic Publishing*) heeft vijf van haar stukken opgenomen. Kraus won de Eerste Prijs in de 2002 California Focus on Writers contest in Children's Literature en ze schrijft recensies over kinderboeken voor *The Sunday Times (Knight Ridder)*. Haar nieuwe boek *Sunday Gold* gebaseerd op het stuk komt bijna uit. (*Benoy Publishing*). Ze is Professor Emeritus van Theatre en voormalig Graduate Coordinator van het Interdisciplinary Arts for Children programma, State University of New York, College at Brockport, ze won de Charlotte Chorpenning Cup en was de 1995 winnaar van de Special Achievement Award van de New York State Theatre Education Association. Kraus is lid van de Dramatists Guild and the Society of Children's Book Writers and Illustrators. Ze woont met haar man in de San Francisco Bay area.

PROLOOG

DECOR: De huiskamer van Mania in een welgestelde buitenwijk van Chicago. Heden. De (thee)tafel is gedekt met een wit damasten tafelkleed, een zilveren theeservies, hoge theeglazen in metalen houders en allerlei Pools gebak. ALS HET DOEK OPGAAT schikt Mania nog wat bloemen in het bloemstuk op tafel. Pawlina verschijnt in de deuropening.

PAWLINA: *(vanuit de deuropening)* Maak je niet zo druk.

MANIA: *(zonder zich om te draaien)* Maar ik heb haar in geen jaren gezien. En ze is zo... zo geslaagd in het leven.

PAWLINA: *(komt de kamer binnen en paradeert in haar nieuwe outfit)* Hoe vind je het?

MANIA: *(draait zich om, inspecteert de outfit en omhelst Pawlina dan impulsief)* Perfect! Pawlina, die blouse staat je geweldig. Kleurt bij je pakje, kleurt bij je ogen—

PAWLINA: *(lacht)* Je hebt het zelf uitgezocht. Maar Mania, weet je zeker dat dit de juiste kleding is om een boom te planten?

MANIA: Jij moet hem niet planten. Jij moet er gewoon bij staan. Iemand anders doet het graafwerk. Jij bent een beroemdheid, weet je nog?

PAWLINA: Ik zou liever spitten. *(ze kijken elkaar aan. Er wordt aangebeld. Mania loopt richting voordeur, kijkt eerst in de spiegel en schikt haar kapsel)* Doe de deur open!

MANIA: Ze is er. O, ik wou dat ik niet zoveel aangekomen was. *(de bel gaat weer)*

PAWLINA: Toe nou! *(Mania gaat af om de voordeur te openen. Pawlina loopt naar de tafel. Praat Pools)* Eh... Herbatniki! *(heerBAATniekie)* *(pakt een koek of cakeje van de piramide)* Bezy! *(Bezee)* *(soort schuimgebak, ze proeft het waardierend en neemt er nog een)* Piernik Wyborny! *(PJERNik wieBORnie)* *(vruchtengebake, proeft ze ook van)*

MANIA: *(achter het toneel)* Freidza!

FREIDZA: *(achter het toneel)* Mania!

BEIDEN: *(achter het toneel)* Wat zie je goed uit! *(beiden komen op. Pawlina en Freidza kijken naar elkaar en omhelzen elkaar)*

FREIDZA: Panna Pawlina.

PAWLINA: Kleine Freidza. *(ze gaan zitten)*

MANIA: Kon je het huis makkelijk vinden?

FREIDZA: Ja. Ik had een internationaal telefoontje. Zakelijk, een koper uit Tokio. Lastig met dat tijdsverschil.

MANIA: Zeker.

FREIDZA: *(kijkt naar de theetafel, stomverbaasd)* Mania, wie komen er allemaal?

MANIA: Ik wil dat er genoeg is. In mijn huis moet er altijd genoeg zijn.

FREIDZA: Al zou heel Chicago komen, dan had je nog genoeg. Wat heb je gedaan, een Poolse banketbakkerij leeg gekocht?

MANIA: Ik heb ze zelf gebakken! *(ze staat op)* Kom op, het is een eind rijden.

FREIDZA: Rustig aan. Ze gaan heus niet met de plechtigheid in het park beginnen zonder de heldin.

PAWLINA: Hedin? Ik ben geen heldin. Mania, waarom al dat luxe gebak? Dat hebben we alleen met Kerstmis - of bij doopplechtigheden.

MANIA: Zonder jou zouden wij hier niet zijn. Er is geen naam voor wat jij hebt gedaan.

FREIDZA: Er is wel een naam voor. *(pakt krant uit haar aktetas)* Hier staat het, op de voorpagina. "Righteous Gentile."

PAWLINA: Rechtschape Niet-Joden? Ik heb alleen maar gedaan wat juist was.

FREIDZA: Wat de meeste mensen niet deden.

PAWLINA: Je kent het spreekwoord. Het was mijn moeders lievelingssprekwoord. "Przyjacieli w domu yest bóg w domu." *(pursje-JA-sjil we Do-moe jest BOECH we Do-moe)* Een gast in huis is God in huis.

FREIDZA: *(langzaam)* We waren niet bepaald gasten. En je moeder wilde ons niet hebben. *(staat op)* Niemand wilde ons hebben. In het hele land wilde niemand ons hebben.

MANIA: Freidza, het is al laat. We moeten echt gaan.

FREIDZA: Ik weet nog dat ik door dat hooiland rende en probeerde me ergens te verstoppen. Het was herfst.

PAWLINA: Het was voorjaar, Freidza.

FREIDZA: Nee, najaar. Oogsttijd. Het gras stond hoger dan ik lang was.

PAWLINA: Wat weet jij daar nou van. Je was acht jaar. *(het licht gaat langzaam uit als de vrouwen af gaan. Terwijl er Poolse volksmuziek gedraaid wordt, bouwen andere spelers een hooiberg en iets dat het huis en de schuur van Domicela suggereert. Als het decor gereed is, komt de jonge Freidza op stormen. Ze kijkt angstig om zich heen. Het is mei 1942. Freidza scheurt de witte band met de blauwe davidster van haar arm, gooit het weg en duikt in de hooiberg. In de verte hoort men geweerschoten en het gejammer van bloedhonden)*

EERSTE BEDRIJF

1e Scène

DECOR: Een veld in landelijk zuidoost Polen. Het is laat in de middag, eind mei 1942. Op de hoek van het veld staat een hoge hooihoop. In de verte slaat een kerktoren. ALS HET DOEK OPGAAT vult Pawlina haar schort met wilde bloemen. (*klaprozen en madeliefjes*) Ze loopt naar een emmer om ze in het water te zetten. Plotseling beweegt de hooihoop. Pawlina komt tot stilstand en slaat een kruis. Een paar angstige ogen zijn nu zichtbaar. Dan trekt een hand aan Pawlina's rok. Een wanhopig gezicht komt tevoorschijn. GOLDA heeft haar man verloren, haar huis en alles wat ze bezat. Ze is met twee kleine kinderen uit het getto gevlucht. Ze spreekt Pools met een Jiddisch accent.

GOLDA: (*zachtjes*) Schrik niet, Panna Pawlina.

PAWLINA: (*kijkt wat dichterbij*) Paniusia Schachterova!!!
(*panJOESja sjakterOva*)

GOLDA: Sst! We zijn ontsnapt.

PAWLINA: Uit het getto?

GOLDA: (*knikt*) Ik heb Freidza ook bij me. (*Freidza's bange gezichtje komt tevoorschijn*)

PAWLINA: Hallo, Freidza. Is je man ook...

GOLDA: Nee. Vermoord.

PAWLINA: Och, Jezus!

GOLDA: We hebben ons als drie schuil gehouden.

PAWLINA: Je moet hier weg. Het is hier niet veilig. (*Freidza's gezicht verdwijnt*)

GOLDA: Het is nergens veilig, Panna Pawlina. Ik moet met je praten.

PAWLINA: Dat is te gevaarlijk. Misschien ziet iemand ons.

GOLDA: Ga gewoon door met bloemen plukken. (*Pawlina bukt zich om bloemen naast de hooihoop te plukken*) Mijn baby sterft als hij geen water krijgt. Hij is nog maar een paar weken oud. Mag ik alsjeblieft wat water?

PAWLINA: (*haar houding verandert*) Een baby? Dat wist ik niet. (*ze bukt zich en voelt het voorhoofd van de baby in de hooiberg*) Hij gloeit helemaal!

GOLDA: Zo is het al de hele dag met Mundek.

PAWLINA: (*zacht, zangerig*) Hallo, Mundek.

GOLDA: Alleen wat water, Panna Pawlina. Water, alsjeblieft.

PAWLINA: Zodra het donker is, kom ik even naar de schuur. Dan breng ik je wat water. En brood. En dan, Paniusia Schachterova,

moet je ergens heen gaan waar ze je niet kennen.

GOLDA: Dank je, Panna Pawlina. God zal je zegenen. *(haar gezicht verdwijnt weer in de hooiberg. Pawlina loopt weg, vergeet haar bloemen, rent terug, pakt ze en laat één bloem naast de hooiberg vallen)* Voor jou, Mundek. *(het blijft stil in de hooiberg)*

2e Scène

DECOR: het erf van Domelica's boerderijtje met rieten dak. Het schemert. ALS HET DOEK OPGAAT bevestigt een soldaat een aanplakbiljet op de schuur. Pawlina is water aan het pompen. Op de grond staat een juk met emmers. Onder haar schort is een rond bruin brood verstopt.

DOMELICA: Waarom pomp je zo veel water?

PAWLINA: Voor de beesten.

DOMELICA: *(kijkt achterdochtig naar haar)* Eén paard! Eén koe! En ik mis een brood.

PAWLINA: *(onschuldig)* Misschien is een van de burenen langs geweest.

DOMELICA: Tadeusz zou me dat verteld hebben.

PAWLINA: Was Tadeusz hier?

DOMELICA: Het dak repareren. Hij heeft hier de hele middag rondgehangen in de hoop jou te zien.

PAWLINA: Wanneer is hij weg gegaan?

DOMELICA: Toen ik aan het avondeten voor je broer en je zus moest beginnen. Waar was je zo laat? *(Domelica loopt naar Pawlina, haalt het brood onder haar schort weg en wacht op een verklaring)*

PAWLINA: Het is voor Paniusia Schachterova... uit het dorp hier vlakbij.

DOMELICA: Ben je gek? Wat zal één brood nu voor nut hebben?

PAWLINA: Het is heel erg wat ze daar doen... achter dat prikkeldraad.

DOMELICA: Wie heeft je gezegd dat je moet kijken? Als je met de kar naar de markt gaat, moet je een andere route nemen!

PAWLINA: Mamusia! *(maMOEsja)* Ik kon de vrouwen horen gillen. En toen... zag ik een baby... op de punt... van een bajonet. Zo dood je nog geen een ziek dier.

DOMELICA: Het is oorlog, Pawlina. Blijf daar vandaan. Het is niet veilig. Niet met al die soldaten daar. Voor een knap jong meisje zijn er erger dingen dan gedood worden. Je kunt Paniusia Schachterova niet redden.

PAWLINA: *(zachtjes)* Ze is in onze schuur.

DOMELICA: Heilige Maria! Weet je wel wat ze met je doen als ze je betrapten op het helpen van joden? *(loopt naar de poster en leest)* "Een ieder die betrapt wordt op het helpen of verbergen van joden wordt ter dood veroordeeld." *(Pawlina zegt niets)* Ze schieten je dood, Pawlina. En ze schieten mij dood. En je broer en je zus. En

misschien schieten ze Krasula de koe er nog wel achteraan.

PAWLINA: En als wij nu eens in nood zaten, Mamusia?

DOMELICA: Wij zijn geen joden. Wij zijn Polen. Pawlina, ik heb niets tegen Paniusia Schachterova. Maar het is haar leven of mijn leven. Haar gezin of mijn gezin.

PAWLINA: Mamusia, je hebt altijd gezegd dat iedereen gelijk is. Dat we in de ogen van God allemaal gelijk zijn.

DOMELICA: Het zijn niet de ogen van God waar ik bang voor ben. Het zijn de ogen van die nazi soldaten. Ze hebben bijna al ons voedsel afgepakt.

PAWLINA: Mundek is nog zo klein, die eet geen vast voedsel.

DOMELICA: Wie is Mundek?

PAWLINA: Haar pasgeboren baby'tje. Hij is ziek.

DOMELICA: Ziek? Heilige Maria! Wat als hij huilt? Kleine zieke baby'tjes hebben sterke longen. En er is nog steeds geen afdoende manier om een baby stil te houden.

PAWLINA: De nazi's hebben een manier gevonden.

DOMELICA: Trouw met Tadeusz en krijg zelf een baby. Deze kun je beter vergeten. (*zucht*) Om toch in deze wereld geboren te worden.

PAWLINA: Mamusia, mogen ze niet in de schuur blijven tot Mundek weer beter is?

DOMELICA: Nee!

PAWLINA: Dan toch ten minste tot ze zijn uitgerust. Ze waren uitgeput.

DOMELICA: Ik ken jou. Toen je nog klein was bracht je altijd vogels met gebroken vleugeltjes naar huis en vertroetelde je ze net zo lang tot ze weer konden vliegen. Wie is er nog meer bij?

PAWLINA: Haar dochttertje, Freidza. Ze heeft al drie dagen geen eten gehad, Mamusia.

DOMELICA: (*pauze. Zucht en geeft het brood terug*) Hier! En als je Krasula gemolken hebt, geef je hun de helft. (*Pawlina kijkt haar moeder wachtend aan*) Goed, goed. Laat ze maar uitrusten in de schuur. Och Jezus, ik zou niet graag in haar schoenen staan. Eén in haar armen en één aan haar rok. (*streng*) Maar, Pawlina, voor zonsopgang moeten ze vertrekken! (*Pawlina geeft haar moeder een zoen. Ze doet het juk over haar schouders. In de verte hoort men soldaten in onbegrijpelijk Duits schreeuwen en bloedhonden janken*)

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto